

ที่ นร 0601/ 094

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ทำช่างวังหน้า กรุงเทพฯ 10200

4/33

27 มกราคม 2543

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร 0204/13820 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2542

- สิ่งที่ส่งมาด้วย (1) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ที่ตรวจพิจารณาแล้ว
- (2) บันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... / ๑๗

ตามหนังสือที่อ้างถึงความว่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... เสร็จแล้ว และได้เสนอเพื่อดำเนินการ นั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขใหม่มาเพื่อดำเนินการ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2542 ลงมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว มีการแก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญ ดังนี้

1. บทอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญได้ปรับย้ายจากมาตรา 3 ไปไว้ที่คำปรารภตามแบบที่รัฐสภากำหนด

2. บทนิยาม (มาตรา 4)

2.1 แก้ไขคำจำกัดความ “ของป่า” โดยตัดคำว่า “ตามธรรมชาติ” เพื่อให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ และพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ การที่ระบุว่ามีสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ในป่าตามธรรมชาติไม่เป็นของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนย่อมจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะจะเป็นการยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ ซึ่งกลับจะเป็นอุปสรรคต่อสมาชิกป่าชุมชน เพราะถ้าอยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนจะมีบทบัญญัติอนุโลมให้เก็บหาของป่าและใช้ประโยชน์ได้ แต่การยกเว้นไม่เข้าลักษณะเป็นของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน ก็ยังมีลักษณะเป็นของป่าตามกฎหมายอื่นอีก ซึ่งจะทำให้สมาชิกป่าชุมชนไม่อาจเก็บหาของป่าหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวได้

(กนธ 1340)

28/11/2543

28/11/2543

กศป 1

28/11/2543

28/11/2543

2.2 ตัดนิยามคำว่า “ผู้แทนชุมชน” เนื่องจากได้กำหนดใช้เฉพาะในมาตรา 19 เท่านั้น และมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดวิธีการปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการอธิบายความหมายของคำ จึงควรนำไปกำหนดไว้ในส่วนเนื้อหาของกฎหมาย

3. แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด โดยกำหนดให้ป่าไม้จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ แทนการกำหนดให้สำนักงานป่าไม้จังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ผู้แทนกรมป่าไม้ที่ชี้แจงว่าจะกำหนดให้ป่าไม้จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการนี้ทุกจังหวัด ซึ่งตามร่างเดิมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้กำหนดให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นผู้แต่งตั้งข้าราชการกรมป่าไม้เป็นกรรมการและเลขานุการ ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการกำหนดข้าราชการในตำแหน่งที่เหมาะสมกับแต่ละกรณีให้เป็นเลขานุการ เช่น ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้เขตหรือหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ฯลฯ (มาตรา 17)

4. แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งป่าชุมชน ตามร่างเดิมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดจำนวนผู้แทนชุมชนที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนไม่น้อยกว่าสิบคน โดยให้แสดงประวัติของผู้แทนที่ยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชนทุกคน คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เห็นว่า การกำหนดดังกล่าวมิได้สัมพันธ์กับการดูแลรักษาป่าชุมชนเพราะการดูแลป่าชุมชนจะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนจำนวนมากพอสมควร ประกอบกับควรจะต้องให้แสดงประวัติของสมาชิกทุกคน เพื่อตรวจสอบว่าเคยมีประวัติทำลายทรัพยากรธรรมชาติมาก่อนหรือไม่ ส่วนจำนวนของผู้แทนชุมชนที่ยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชนจะมีเพียงคนเดียวหรือจำนวนเท่าใดก็ได้ เพราะเป็นเพียงตัวแทนในการติดต่อกับทางราชการและผู้ขอจัดตั้งนั้นไม่ได้มีบทบาทใด ๆ หลังจากได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนแล้วจะต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนใหม่ทั้งหมดภายใน 90 วัน คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) จึงได้แก้ไขกลับไปใช้หลักการเดิมที่เคยผ่านการตรวจพิจารณาในครั้งก่อน โดยกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องมีไม่น้อยกว่าห้าสิบคนและมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษาป่าได้ โดยจะต้องแสดงประวัติของสมาชิกชุมชนนั้นทุกคนตั้งแต่ต้น (มาตรา 18)

5. ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนสภาพอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในบริเวณที่ได้ประกาศจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว เนื่องจากการกำหนดดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหา หากต่อมามีการยกเลิกป่าชุมชนที่ตินบริเวณนั้นจะกลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่าที่สามารถออกเอกสารสิทธิให้แก่ประชาชนได้ และหลักการของการจัดการป่าชุมชนคือ ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้เป็นการช่วยเหลือรัฐอีกทางหนึ่ง แต่มีใช้รัฐผลกระทบทั้งหมดให้แก่ประชาชนดูแลแทน จากการตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศเพื่อประกอบการพิจารณาก็ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายของประเทศใดให้เพิกถอนเขตนุรักษ์เมื่อมีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว (ร่างเดิมมาตรา 26 วรรคสี่)

6. แก้ไขวิธีการจัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกชุมชน โดยให้จัดทำบัญชีรายชื่อและประวัติของผู้จะขอดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนทั้งหมดตั้งแต่การยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ผู้มีรายชื่อในบัญชีที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นสมาชิกป่าชุมชนโดยทันทีเมื่อได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชน มิใช่จัดทำบัญชีขึ้นใหม่ภายหลังการได้รับอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้จะดำเนินการป่าชุมชนตั้งแต่ต้นว่าสมควรไว้วางใจให้จัดการป่าชุมชนได้หรือไม่ (มาตรา 18 (2) และมาตรา 24)

7. ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับกำหนดเวลาให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน เพราะกฎหมายได้กำหนดมาตรการรองรับไว้แล้วหากคณะกรรมการฯ ไม่อาจพิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนที่เสนอใหม่ได้ทันจนกระทั่งแผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุ ก็ให้นำแผนจัดการป่าชุมชนเดิมมาใช้จนกว่าจะมีการอนุมัติแผนใหม่ และกฎหมายยังได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนใหม่ก่อนแผนเดิมหมดอายุไม่น้อยกว่า 180 วัน การเร่งรัดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ซึ่งจะเหลือเวลาอีก 120 วัน ที่แผนเดิมยังมีผลใช้บังคับอยู่ (มาตรา 28 วรรคสอง)

8. แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำไม้ โดยห้ามทำไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติในเขตอนุรักษ์และในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ในเขตป่าชุมชนตามหลักการในร่างเดิมที่เคยผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งป่าชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และแม้ว่าจะมีบทบัญญัติห้ามมิให้ทำไม้ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติอยู่แล้ว การกำหนดไว้โดยเฉพาะในกฎหมายนี้อีก หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ก็เป็นเหตุในการเพิกถอนป่าชุมชนนั้นได้ (มาตรา 31)

นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้แก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ในส่วนอื่น ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคงหลักการไว้ตามที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติสำหรับหลักการในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ซึ่งรายละเอียดส่วนใหญ่ยังคงเป็นไปตามร่างเดิมที่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้เคยตรวจพิจารณาไว้ในครั้งแรก ส่วนที่แตกต่างไปจากร่างเดิมที่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เคยตรวจพิจารณาแล้วใน พ.ศ. 2541 และได้คงหลักการไว้ตามที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติหลักการในครั้งนี้โดยมิได้แก้ไข แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เห็นว่า กรณีดังกล่าวมีข้อพิจารณาที่สำคัญที่ทำให้หลักการเปลี่ยนไปจากเดิม จึงมีข้อสังเกตเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี โดยสรุปในสามประเด็น ดังนี้

1. โครงสร้างองค์กรผู้ดำเนินการตามกฎหมายเดิมแบ่งเป็นสองระดับ คือ คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องสำคัญ ส่วนอธิบดีกรมป่าไม้เป็นผู้ติดตามดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ตามร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฯที่แก้ไขใหม่นี้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ และอธิบดีกรมป่าไม้ มีส่วนในการพิจารณาอนุมัติให้จัดตั้งและเพิกถอนป่าชุมชน ตลอดจนพิจารณาอุทธรณ์ด้วยโดยตรง ซึ่งเป็นการรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางและเพิ่มขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับเหตุผลในการเสนอร่างกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม

2. เรื่องการทำไม้เพื่อการค้า ไม่ควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้เพราะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งป่าชุมชน และถ้าประสงค์จะให้มีการทำไม้เพื่อการค้าก็สามารถอนุญาตได้ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงได้อยู่แล้วแม้ไม่บัญญัติไว้ในกฎหมายนี้

3. การกำหนดเขตพื้นที่อยู่อาศัยในป่าชุมชน ได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาราษฎรบุกรุกอยู่อาศัยกระจ่ายกันอยู่ในป่า โดยให้ราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตป่าสมัครใจตกลงกันกำหนดเขตพื้นที่อยู่อาศัยในเขตป่าชุมชนให้แน่นอน ซึ่งสิทธิการอยู่อาศัยนี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวที่เป็นการตอบแทนการดูแลรักษาป่าและไม่สามารถโอนได้ จึงไม่เป็นการจูงใจให้มีการบุกรุกป่าเพื่อต้องการสิทธิในที่ดินประเภทอื่นที่ทางราชการออกให้ และถ้าไม่กำหนดไว้จะทำให้กฎหมายไม่มีความสมบูรณ์ในตัว เพราะตามร่างมาตรา 6 บัญญัติว่า พื้นที่ป่าชุมชนให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ฉบับอื่นต่อไป เว้นแต่จะในพระราชบัญญัติป่าชุมชนจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น การจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สมาชิกป่าชุมชนไม่สามารถอยู่ในพื้นที่นั้นเพื่อดูแลรักษาป่าชุมชนได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่นั้น จะต้องมีการขออนุญาตเข้าไปในเขตป่าตามกฎหมายอื่นด้วย

ทั้งนี้ ปรากฏรายละเอียดการพิจารณาตามบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... (สิ่งที่ส่งมาด้วย 2)

ในการพิจารณาเรื่องนี้ มีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงและเห็นชอบในการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอักษาท จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขาธิการกรม

โทร. 2220206 - 9 ต่อ 225,226

โทรสาร 2241401

2263611 - 2

www.krisdika.go.th

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรส่งเสริมให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ และ
ฟื้นฟูและพัฒนาสภาวะแวดล้อม โดยให้ราษฎรรวมตัวกันเพื่อจัดการดูแลรักษาและใช้ทรัพยากร
ป่าด้วยตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้ราษฎรมีความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของทรัพยากรป่า อันจะเป็นการ
ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการช่วยรักษาระบบนิเวศธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ลดการ
ทำลายป่าและเป็นการฟื้นฟูสภาพป่า จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ป่าชุมชน
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ....”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้
“ป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ยังไม่มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดิน
“ป่าชุมชน” หมายความว่า ป่าที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชนโดยมีการจัดการตามพระราชบัญญัตินี้

“เขตอนุรักษ์” หมายความว่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และเขตอื่นที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ที่มีคุณค่าของสิ่งแวดล้อมอันควรแก่การอนุรักษ์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ไม้” หมายความว่า ไม้ทุกชนิดทั้งที่เป็นต้น กอ หรือเถา ไม้ว่ายังยืนต้น หรือล้มลงแล้ว และให้หมายความรวมถึงราก ปุ่ม ตอ หน่อ กิ่ง ตา หัว เหง้า เศษ ปลาย หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของไม้ไม่ว่าจะถูกตัด ฟัน เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือกระทำโดยวิธีการอื่นใด

“ทำไม้” หมายความว่า ตัด ฟัน กาน โคน ลิด เลื่อย ผ่า ถาก ทอน ขุด หรือชักลากไม้ ที่มีอยู่ในป่า หรือนำไม้ที่มีอยู่ในป่าออกจากป่าด้วยประการใด ๆ

“ของป่า” หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในป่า ดังต่อไปนี้

- (1) ไม้ฟัน ถ่าน เปลือกไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เมล็ด ผลไม้ หน่อไม้ ชันและยางไม้
- (2) หญ้า อ้อ พง แขนม ปรีอ คา กก กระจูด กล้วยไม้ กูด เห็ด และพืชอื่น
- (3) ครั่ง รังผึ้ง น้ำผึ้ง ชีผึ้ง และมูลค้างคาว
- (4) ดิน หิน กรวด และทราย

“ความหลากหลายทางชีวภาพ” หมายความว่า ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทั้งหมด และให้หมายความรวมถึงความหลากหลายทางพันธุกรรม ทางชนิดพันธุ์ และทางระบบนิเวศอันเป็นถิ่นกำเนิดของสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น

“สมาชิกป่าชุมชน” หมายความว่า ผู้ซึ่งอยู่ในชุมชนนั้นและได้รวมตัวกันเพื่อจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้

“ทรัพย์สินส่วนกลาง” หมายความว่า เงินและทรัพย์สินที่ได้มาเพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน ไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันปลูก หรือทรัพย์สินที่สมาชิกป่าชุมชนร่วมกันจัดทำในการจัดการป่าชุมชน

“องค์กรเอกชน” หมายความว่า องค์กรที่ได้จดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชน ดำเนินการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

“เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน” หมายความว่า ผู้ซึ่งคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด แต่งตั้งจากราชการสังกัดกรมป่าไม้ สมาชิกป่าชุมชน หรือบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อโดยองค์กรเอกชนเพื่อให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งอธิบดีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป่าไม้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 5 ป่าชุมชนที่จัดตั้งขึ้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สภาวะแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ
- (2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างยั่งยืน
- (3) การส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่า
- (4) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน

มาตรา 6 พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งเป็นป่าชุมชนแล้ว ให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

หมวด 2 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

มาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมที่ดิน และผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีผู้แทนภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยกึ่งหนึ่ง เป็นกรรมการ และอธิบดีกรมป่าไม้ เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอตามมาตรา 15

ให้อธิบดีแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น

มาตรา 8 ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระแต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปพลางก่อน จนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

มาตรา 9 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 8 วรคหนึ่ง
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทน โดยให้นำความในมาตรา 7 วรคสอง และมาตรา 15 วรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน คณะรัฐมนตรีจะไม่แต่งตั้งก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตนแทน

มาตรา 10 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งและจัดการป่าชุมชน และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(2) เสนอแนะในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้

(3) กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการเลือกและการแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามมาตรา 16

(5) จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงาน และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามมาตรา 5 เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

(6) จัดทำรายงานเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติในป่าชุมชน หรือการสนับสนุนการจัดการป่าชุมชน

(7) ปฏิบัติการอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนอาจมอบหมายให้กรมป่าไม้เป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอมายังคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปก็ได้

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนดระเบียบว่าด้วยการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน

ระเบียบตามวรรคหนึ่งจะกำหนดเป็นแนวทางเพื่อให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไปดำเนินการออกข้อบังคับให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละป่าชุมชนก็ได้

มาตรา 12 ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนได้

มาตรา 13 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนและคณะอนุกรรมการตามมาตรา 12 มีอำนาจมีหนังสือเรียกให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริงหรือให้ส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาได้

มาตรา 14 เพื่อประโยชน์ในการสรรหาบุคคลให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรรมการอื่นอีกห้าคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้แทนมหาวิทยาลัยที่มีคณะหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ การอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยา หรือสังคมวิทยาเกี่ยวกับป่าชุมชนจำนวนสี่คน และแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนจำนวนห้าคน เป็นกรรมการ

การแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนมหาวิทยาลัย ให้อธิการบดีดำเนินการให้อาจารย์ในคณะหรือสาขาดังกล่าวตามวรรคหนึ่งเป็นผู้คัดเลือกตนเอง และเสนอชื่อต่อรัฐมนตรีมหาวิทยาลัยละหนึ่งคน ส่วนการแต่งตั้งกรรมการสรรหาซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการให้องค์กรเอกชนเป็นผู้คัดเลือกตนเอง และเสนอชื่อต่อรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการคนหนึ่งและเลขานุการอีกคนหนึ่ง

ให้กรมป่าไม้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ และให้นำมาตรา 8 และมาตรา 9 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 15 ให้คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอรายชื่อบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 5 ที่สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนต่อ คณะรัฐมนตรีเป็นจำนวนสองเท่าของตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมีการแต่งตั้งหรือ แต่งตั้งแทน

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาและการเสนอรายชื่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิใน
คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนให้กำหนดในกฎกระทรวง

หมวด 3

คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

มาตรา 16 ให้มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการ
จังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นประธาน ผู้ซึ่งผู้ว่า
ราชการจังหวัดแต่งตั้งจากข้าราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น
หรือพนักงานของหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัดนั้นจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณ
วุฒิจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ และป่าไม้จังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป
ตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแห่งชาติกำหนดตามมาตรา 10 (4)

การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา
แต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจัดทำขึ้นตามมาตรา 10 (5) และให้นำ
มาตรา 8 มาตรา 9 มาตรา 12 และมาตรา 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 17 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาคำขอและดำเนินการตรวจสอบเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอ
จัดตั้งเป็นป่าชุมชน

(2) ประกาศคำขอให้จัดตั้งป่าชุมชนและพิจารณาคำคัดค้าน

(3) ถอดถอนกรรมการจัดการป่าชุมชน

(4) แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ป่าชุมชน

(5) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนจัดการป่าชุมชนและข้อบังคับของ

คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

(6) ให้คำแนะนำปรึกษาต่อคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนในการจัดการ

ป่าชุมชน

(7) ควบคุม ดูแล การจัดการป่าชุมชนของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนให้เป็น
ไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแผนจัดการป่าชุมชน

(8) ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการป่าชุมชนในจังหวัด แล้วจัดทำ
รายงานเสนอคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนอย่างน้อยทุกกระยะสามปี

(9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการนโยบาย
ป่าชุมชนมอบหมาย

หมวด 4
การจัดตั้งป่าชุมชน

มาตรา 18 ชุมชนในท้องที่ใดที่มีพื้นที่ป่าอยู่ใกล้และอยู่ในสภาพที่จะดูแลรักษาป่าได้ หากประสงค์จะจัดตั้งป่าชุมชนในท้องที่นั้น ให้บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ผู้มีภูมิสำเนาในท้องที่นั้นและอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษาป่าที่จะขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนได้จำนวนตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ตั้งตัวแทนยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแห่งท้องที่ที่บ้านนั้นตั้งอยู่ เพื่อให้จัดตั้งป่าชุมชนได้

คำขอต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของป่าชุมชน
- (2) รายชื่อและประวัติโดยสังเขปของผู้ขอเป็นสมาชิกป่าชุมชนซึ่งมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 24 วรรคสอง
- (3) สภาพพื้นที่ที่ขอจัดตั้งป่าชุมชน พร้อมทั้งแผนที่สังเขปแสดงอาณาเขตและเขตติดต่อ

(4) แผนจัดการป่าชุมชน โดยแสดงให้เห็นการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาหรือการควบคุมดูแลสภาวะแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติในป่าชุมชน วิธีดำเนินการ และรายการอื่นที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด

ในพื้นที่ป่าชุมชนจะต้องกำหนดบริเวณเพื่อการอนุรักษ์หรือการใช้สอยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน

การขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ให้กระทำได้เฉพาะกรณีที่ชุมชนนั้นเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมและได้ดูแลรักษาป่าที่ข้อกำหนดเป็นป่าชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และยังได้ดูแลรักษาป่าอย่างต่อเนื่องจนถึงวันที่ขอจัดตั้งป่าชุมชน อีกทั้งมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมแห่งการอยู่อาศัยที่เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาป่า

หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำขอและการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชน ให้กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 19 เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายละเอียดที่ระบุในคำขอและให้รายงานผลการตรวจสอบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

การตรวจสอบและรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนกำหนด และให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนเสนอความเห็นว่ามีสภาพพื้นที่ตามคำขอนั้นควรจัดตั้งเป็นป่าชุมชนหรือไม่ และควรเป็นป่าชุมชนที่มีวัตถุประสงค์อย่างไร หรือมีข้อสังเกตประการใดเกี่ยวกับคำขอจัดตั้งป่าชุมชน

มาตรา 20 เมื่อได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา 19 ให้คณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดประกาศคำขอและรายงานผลการตรวจสอบโดยสรุปไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ ที่ทำการกำนันท้องที่ และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในหมู่บ้าน พื้นที่นั้นเป็นเวลาหกสิบวัน โดยให้ลงวันที่ที่ปิดประกาศในใบประกาศนี้ด้วย

ให้หน่วยงานของรัฐและบุคคลใดไม่ว่าจะอยู่ในท้องที่นั้นหรือไม่ มีสิทธิทำหนังสือ แสดงข้อคัดค้านหรือความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันครบ กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา 21 ในการพิจารณาคำขอและรายงานการตรวจสอบ คณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ตัวแทนองค์กร เอกชนในพื้นที่ หรือผู้มีหนังสือคัดค้านหรือแสดงความเห็นมาให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเห็นว่ารายละเอียดในคำขอดังกล่าว ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้ขอจัดตั้ง ป่าชุมชนแก้ไขได้

ถ้าผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนมิได้แก้ไขหรือดำเนินการตามคำสั่งของคณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดภายในเวลาที่กำหนด ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจ พิจารณาคำขอนั้นตามที่เห็นควรต่อไป

มาตรา 22 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติไม่ให้จัดตั้ง ป่าชุมชน ให้จัดตั้งป่าชุมชนตามคำขอ หรือให้จัดตั้งป่าชุมชนเพียงบางส่วนหรือโดยกำหนดเงื่อนไข ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนและผู้มีหนังสือ คัดค้านหรือแสดงความเห็นทราบ

ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชน หรือผู้มีหนังสือคัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์มติของคณะกรรมการ ป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งต่อรัฐมนตรีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง

ให้รัฐมนตรีพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ อุทธรณ์ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด และให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดปฏิบัติ ให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยดังกล่าว

หนังสือแจ้งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คำอุทธรณ์ของผู้ยื่นคำขอ หรือผู้มีหนังสือคัดค้าน และคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี ต้องแสดงเหตุผลและรายละเอียดโดยชัดแจ้ง

มาตรา 23 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติให้จัดตั้งป่าชุมชนได้และปรากฏว่าไม่มีการอุทธรณ์จนพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์แล้ว ให้รายงานอธิบดีเพื่อ พิจารณา หากอธิบดีไม่เห็นชอบกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดให้นำเสนอ รัฐมนตรีพิจารณาและให้นำมาตรา 22 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่อธิบดีเห็นชอบด้วยกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด หรือในกรณีที่รัฐมนตรีพิจารณารายงานที่ได้รับจากอธิบดีตามวรรคหนึ่งหรือพิจารณาอุทธรณ์คำขอจัดตั้งป่าชุมชนตามวรรคสามแล้ว มีคำวินิจฉัยให้จัดตั้งป่าชุมชนได้ ให้อธิบดีประกาศการอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนในราชกิจจานุเบกษา โดยมีสาระสำคัญตามที่กำหนดในระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

การจัดตั้งป่าชุมชนมีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

หมวด 5

การจัดการป่าชุมชน

มาตรา 24 เมื่อได้มีประกาศการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว ให้ผู้ซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีตามมาตรา 18 (2) เป็นสมาชิกป่าชุมชน

คุณสมบัติของสมาชิกป่าชุมชน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสมาชิกป่าชุมชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 25 สมาชิกป่าชุมชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าชุมชน ดังนี้

(1) ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และแผนจัดการป่าชุมชน

(2) ช่วยเหลือทางราชการในการดูแลป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ
ในป่าชุมชน

สมาชิกป่าชุมชนที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจมีมติให้สมาชิกป่าชุมชนผู้นั้นพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชนได้

มาตรา 26 ให้สมาชิกป่าชุมชนซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป เลือกตั้งคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันจัดตั้งป่าชุมชน

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง คุณสมบัติ การดำรงตำแหน่งและจำนวนกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่จัดการป่าชุมชน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติ และมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นตามมาตรา 30

(2) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน และการจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของป่าชุมชน และไม่ขัดแย้งกับระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

(3) ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน

(4) ดูแลให้สมาชิกป่าชุมชนปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้

(5) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ในเขตป่าชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับตาม (2) หรือพระราชบัญญัตินี้

(6) โกล่เกลี่ยหรือประนีประนอม เมื่อสมาชิกป่าชุมชนเกิดความขัดแย้งในการจัดการป่าชุมชน

(7) ช่วยเหลือพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(8) มีมติให้รับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชนหรือให้สมาชิกป่าชุมชนพ้นจากการเป็นสมาชิกป่าชุมชน

(9) ดำเนินการตามที่เห็นสมควร เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน

การออกข้อบังคับตามวรรคหนึ่ง (2) และการรับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อน

มาตรา 28 แผนจัดการป่าชุมชนที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแล้วให้ใช้บังคับได้เป็นเวลาสามปี

ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนจัดการป่าชุมชนต่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดก่อนแผนจัดการป่าชุมชนเต็มหมวดอายุไม่น้อยกว่าหกเดือน เมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนแล้ว ให้นำมาใช้บังคับถัดจากวันที่แผนจัดการป่าชุมชนเต็มหมวดอายุลงหรือในวันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนดแล้วแต่กรณี และให้นำมาตรา 22 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในระหว่างที่แผนจัดการป่าชุมชนเต็มหมวดอายุลง ถ้าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดยังไม่อนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่ ให้นำแผนจัดการป่าชุมชนเดิมมาใช้ต่อไปจนกว่าจะมีการอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนใหม่

มาตรา 29 ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจขอเปลี่ยนแปลงเขตป่าชุมชน ปรับปรุงแผนจัดการป่าชุมชน หรือขอให้เพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วนได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรายละเอียดโดยชัดแจ้งและให้นำมาตรา 18 มาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 และมาตรา 23 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 30 พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องจัดให้มีหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่น แสดงแนวเขตป่าชุมชนไว้ตามสมควร เพื่อให้ประชาชนเห็นได้ว่าเป็นเขตป่าชุมชน และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและสมาชิกป่าชุมชนต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการนี้ด้วย

มาตรา 31 ห้ามมิให้ทำไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติในป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ และในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ในเขตป่าชุมชน

การทำไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาตินอกบริเวณที่กำหนดในวรรคหนึ่ง หรือการทำไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลุกขึ้นเองในเขตป่าชุมชนให้ทำได้ตามความจำเป็นเพียงเฉพาะเพื่อใช้สอยในครัวเรือนของสมาชิกป่าชุมชน หรือใช้ในกิจการสาธารณะของชุมชนนั้น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

การทำไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลุกขึ้นในป่าชุมชนนอกบริเวณที่กำหนดในวรรคหนึ่ง เพื่อการค้า ให้กระทำได้โดยต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้หรือกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

การเก็บหาของป่าในเขตป่าชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

บรรดาไม้และของป่าที่ได้จากป่าชุมชนที่ทำโดยถูกต้องตามข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในการแปรรูปไม้ การมีไม้หรือของป่าในครอบครอง การนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่และการผ่านด่านป่าไม้ การเสียค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง หรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่การทำไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลุกขึ้นเพื่อการค้า ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคสาม

มาตรา 32 ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีอำนาจทำนิติกรรมใด ๆ ผูกพันทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนและดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนได้

มาตรา 33 ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบ หรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ และก่อให้เกิดความเสียหายแก่สัตว์ พืช ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมในป่าชุมชน ให้กรมป่าไม้หรือคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนดังต่อไปนี้

(1) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการเคลื่อนย้ายสิ่งก่อก่อให้เกิดความเสียหาย หรือกระทำให้สิ่งนั้นหมดสภาพความเป็นอันตราย หรือความเป็นพืช ตลอดจนการนำเอาของนั้นมาเก็บ กัก หรือรักษาไว้

(2) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติกลับคืนมาสู่สภาพเดิม

(3) ค่าใช้จ่ายที่รัฐได้จ่ายไปในการช่วยเหลือบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น

เนื่องในความเสียหายนั้น

(4) ค่าดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐในการประเมินความเสียหายและประเมินค่าใช้จ่ายในการเยียวยาผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของบุคคล

(5) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่รัฐได้จ่ายในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมาย เช่น ค่าใช้จ่ายที่รัฐจ่ายเป็นค่าทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินคดีในศาล และค่าธรรมเนียมในศาล

(6) มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องเสียหาย

ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนอกจากดอกเบี้ยชนิดที่ต้องได้รับแล้ว ให้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของเงินตราตั้งแต่เวลาที่ละเมิดจนถึงเวลาที่ชำระค่าสินไหมทดแทนประกอบด้วย

มาตรา 34 ในการดำเนินคดีตามมาตรา 32 และมาตรา 33 คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนอาจขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีให้ก็ได้ และให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 35 กรณีเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน และคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมิได้ดำเนินการฟ้องร้องให้อธิบดีมีอำนาจส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อจ่ายให้เป็นทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนนั้นได้

มาตรา 36 บทบัญญัติในมาตรา 33 ไม่เป็นการลบล้างหรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ตามบทบัญญัติของบทกฎหมายอื่น และไม่เป็นการตัดอำนาจของผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่จะดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน

หมวด 6

การควบคุมดูแลป่าชุมชน

มาตรา 37 ป่าชุมชนที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดใด ให้คณะกรรมการป่าชุมชนจังหวัดนั้นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับป่าชุมชนนั้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 38 เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย ตลอดจนเพื่อติดตามผลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มอบหมายมีอำนาจเข้าไปในป่าชุมชนในส่วนที่ไม่ใช่เขตสถาน เพื่อดำเนินการดังกล่าวได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวหรือหนังสือแสดงการได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เมื่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับร้องขอ

มาตรา 39 องค์การเอกชนอาจขออนุญาตคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เพื่อให้ตัวแทนของตนเข้าไปสอดส่องดูแลการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนแห่งใดก็ได้ ในกรณีที่ได้รับอนุญาตแล้วให้ตัวแทนขององค์การเอกชนนั้นม้อ่านาจหน้าที่ตามมาตรา 38 โดยอนุโลม และในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 40 เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจสอบพื้นที่และตรวจตราดูแลการดำเนินการและกิจการต่างๆ ในป่าชุมชน
- (2) แนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนได้ทัน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้นหนึ่งผู้ใดออกจากป่าชุมชนหรือให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ในป่าชุมชนในกรณีกระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และให้รายงานคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทราบ
- (4) ดำเนินการตามความเห็นสมควรเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าชุมชน
- (5) รายงานคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเมื่อปรากฏว่ามีกรณีจะต้องเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วน

มาตรา 41 ในเขตป่าชุมชนห้ามมิให้บุคคลใดเข้ายึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าชุมชน เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

มาตรา 42 เมื่อปรากฏว่ามีกรกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีกรกระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการหรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าเท่าที่จำเป็น ดังต่อไปนี้

- (1) ตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะ
- (2) จับและควบคุมตัวผู้กระทำความผิด
- (3) ยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด

ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดพร้อมด้วยสิ่งของที่ยึดไว้ให้แก่พนักงานสอบสวนที่มีเขตอำนาจโดยไม่ชักช้า

มาตรา 43 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ที่เกี่ยวกับความผิดอาญา ให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 44 ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพบว่า คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน หรือสมาชิกป่าชุมชน กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน หรือข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจสั่งการให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน กรรมการจัดการป่าชุมชน หรือสมาชิกป่าชุมชนดังกล่าวกระทำการหรืองดเว้นกระทำการนั้นได้

ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำสั่ง และให้นำมาตรา 22 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เว้นแต่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดหรือรัฐมนตรีจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา 45 อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ติดตามดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด และอาจสั่งให้กรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้

มาตรา 46 อธิบดีอาจขอให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกระทำการหรือยับยั้งกระทำการใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายหรือมติของคณะรัฐมนตรี และระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน

เมื่อคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดได้รับแจ้งจากอธิบดีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาคำขอและแจ้งผลให้อธิบดีทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำขอ

ในกรณีที่อธิบดีไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดที่แจ้งตามวรรคสอง ให้อธิบดีนำเสนอรัฐมนตรีพิจารณา และให้นำมาตรา 22 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 47 ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด คณะกรรมการจัดการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ป่าชุมชน และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 7 การเพิกถอนป่าชุมชน

มาตรา 48 อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือแต่บางส่วนได้ เมื่อพบว่ามีการกระทำตาม (2) หรือ (3) หรือได้รับรายงานจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

- (1) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนขอให้เพิกถอนป่าชุมชนตามมาตรา 29
- (2) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนทอดทิ้งไม่จัดการฟื้นฟูป่าชุมชนนั้นต่อไป
- (3) คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือระเบียบ

หรือข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ อันจะเป็นเหตุให้ป่าชุมชนได้รับความเสียหายหรือมีเหตุไม่ควรไว้วางใจให้จัดการป่าชุมชนต่อไป

คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งเพิกถอนป่าชุมชน โดยให้นำมาตรา 22 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเพิกถอนป่าชุมชนให้มีผลเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ในกรณีที่มีใช้การเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลง ให้มีแผนที่แสดงแนวเขตที่เปลี่ยนแปลงแนบท้ายประกาศด้วย

มาตรา 49 ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอน ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นทรัพย์สินของป่าชุมชนแห่งอื่นตามที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด ส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา 50 ป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนตามมาตรา 48 เว้นแต่ป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ อาจมีการขอจัดตั้งป่าชุมชนใหม่อีกได้ โดยปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวด 4

หมวด 8 บทกำหนดโทษ

มาตรา 51 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนตามมาตรา 11 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 52 ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นใดที่จัดให้มีขึ้นตามมาตรา 30 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 53 ผู้ใดขัดคำสั่งเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนที่สั่งตามมาตรา 40 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 54 ผู้ใดเข้ายึดถือครอบครอง ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้างแผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 41 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคหนึ่งได้กระทำในบริเวณพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ ของป่าชุมชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา 55 การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการนโยบายป่าชุมชนในวาระ เริ่มแรกมิให้นำบทบัญญัติมาตรา 15 วรรคสองมาใช้บังคับ และให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน เก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึก
ประกอบร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ....

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร 0204/13820 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2542 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... เสร็จแล้ว และได้เสนอเพื่อดำเนินการ นั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้วได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขใหม่มาเพื่อดำเนินการ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2542 ลงมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... เสร็จแล้ว สรุปผลการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. หลักการของร่างพระราชบัญญัติ ส่งเสริมให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาวะแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยให้ราษฎรรวมตัวกันเป็นผู้ดูแลบำรุงรักษาป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติในป่า และเปิดโอกาสให้ราษฎรเหล่านั้นได้ใช้สอยหรือหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าได้ ซึ่งจะทำให้ราษฎรมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรป่า อันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการช่วยกันรักษาระบบนิเวศธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ลดการทำลายป่า และเป็นการฟื้นฟูสภาพป่า

2. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ....

2.1 พื้นที่ที่สามารถจัดตั้งป่าชุมชนได้ โดยหลักการทั่วไปสามารถขอจัดตั้งป่าชุมชนได้ในพื้นที่ป่าทั่วไป เขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่ดินที่ยังไม่ได้มีบุคคลได้มาตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ในกรณีที่จะขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ เช่น เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะทำได้ต่อเมื่อกลุ่มผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และได้ดูแลรักษาพื้นที่ป่านั้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และแสดงให้เห็นได้ว่าการอยู่อาศัยนั้นได้เกื้อกูลต่อการดูแลรักษาสภาพป่า พื้นที่ที่จัดตั้งป่าชุมชนแล้วยังคงอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับเกี่ยวกับพื้นที่นั้นต่อไป เว้นแต่พระราชบัญญัติป่าชุมชนฯ จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

2.2 หลักเกณฑ์การขอจัดตั้งป่าชุมชน ผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องเป็นชุมชนในท้องที่อยู่ใกล้และอยู่ในสภาพที่จะดูแลรักษาป่าชุมชนได้ ส่วนวิธีการขอจัดตั้งป่าชุมชน สมาชิกชุมชนเลือกผู้แทนชุมชนจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน เป็นผู้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการตรวจสอบป่าชุมชนประจำจังหวัด เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคณะกรรมการตรวจสอบป่าชุมชนประจำจังหวัดจะทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และรายละเอียดเกี่ยวกับคำขอ หลังจากนั้นจะมีการประกาศคำขอจัดตั้งป่าชุมชนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องคัดค้านหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อประกอบการพิจารณา

ของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ในกรณีที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเห็นว่าควรให้จัดตั้งป่าชุมชนให้รายงานเสนออธิบดีกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง ในกรณีที่อธิบดีกรมป่าไม้เห็นว่าไม่ควรให้จัดตั้งป่าชุมชนให้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาสั่งการเป็นที่สุด

2.3 การจัดการป่าชุมชน เมื่อจัดตั้งป่าชุมชนแล้วให้จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกป่าชุมชนเพื่อให้มีหน้าที่ในการดูแลรักษาป่าชุมชน และสมาชิกป่าชุมชนจะร่วมกันเลือกตั้ง คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการป่าชุมชน โดยการจัดการต้องเป็นไปตามแผนจัดการป่าชุมชนที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ในแผนจัดการป่าชุมชนจะแบ่งพื้นที่ป่าชุมชนออกเป็นบริเวณอนุรักษ์และบริเวณการใช้ประโยชน์ กำหนดวิธีการในการพัฒนาสภาพป่าและรักษาตลอดจนการใช้ประโยชน์สภาพธรรมชาติของป่าชุมชน ป่าชุมชนแต่ละแห่งอาจมีทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ให้สมาชิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นผู้ทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน ในกรณีที่มีผู้ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชน คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนหรืออธิบดีกรมป่าไม้สามารถฟ้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้

2.4 การควบคุมดูแลป่าชุมชน องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลการจัดการป่าชุมชน มีดังนี้

2.4.1 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และมีกรรมการประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบัญชีรายชื่อบุคคลที่คณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเสนอ อำนาจหน้าที่โดยทั่วไป คือ การเสนอแนะคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เกี่ยวกับนโยบายป่าชุมชน กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย และจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

2.4.2 คณะกรรมการตรวจสอบป่าชุมชนประจำจังหวัด ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งตามบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจัดทำ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำขอและดำเนินการตรวจสอบรายละเอียดที่ระบุในคำขอจัดตั้งป่าชุมชนในเขตจังหวัด นอกจากนั้น ได้กำหนดให้เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนจัดการป่าชุมชนและข้อบังคับของคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และควบคุมดูแลป่าชุมชนในเขตจังหวัด

2.4.3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์กรณีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติไม่เห็นชอบตามคำขอจัดตั้งป่าชุมชน และพิจารณาทบทวนกรณีอธิบดีกรมป่าไม้เสนอความเห็นไม่สมควรให้จัดตั้งป่าชุมชนตามมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด

2.4.4 อธิบดีกรมป่าไม้ มีอำนาจพิจารณาทบทวนมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดในกรณีที่มีมติให้จัดตั้งป่าชุมชน และเสนอเรื่องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อวินิจฉัย และมีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนเมื่อมีกรณีตามที่กฎหมายกำหนดไว้

นอกจากนั้นยังมีกรมป่าไม้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลโดยทั่วไป และองค์กรเอกชนสามารถขออนุญาตจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดเพื่อเข้าไปตรวจสอบสภาพป่าชุมชนได้

2.5 การเพิกถอนป่าชุมชน อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจสั่งเพิกถอนป่าชุมชนทั้งแปลงหรือบางส่วนเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด ทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนที่ถูกเพิกถอนที่เป็นสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นทรัพย์สินของป่าชุมชนแห่งอื่นตามที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกำหนด ส่วนที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ตกเป็นของแผ่นดิน

2.6 บทกำหนดโทษ กำหนดให้การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแห่งชาติที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะอื่น เป็นความผิดตามกฎหมายนี้ นอกจากนั้นเป็นบทกำหนดโทษทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสภาพธรรมชาติในป่า

3. การแก้ไขปรับปรุงของคณะกรรมการกฤษฎีกา

3.1 บทอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญได้ปรับย้ายจากมาตรา 3 ไปไว้ที่คำปรารภตามแบบที่รัฐสภากำหนด

3.2 บทนิยาม (มาตรา 4)

3.2.1 แก้ไขคำจำกัดความ “ของป่า” โดยตัดคำว่า “ตามธรรมชาติ” เพื่อให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ แต่กำหนดครอบคลุมแคบกว่า ส่วนที่กำหนดไว้ในนิยามของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนนั้น ไม่สามารถเก็บหาได้ตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน แต่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติแทน การที่ระบุว่าสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ในป่าตามธรรมชาติไม่เป็นของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนย่อมจะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะจะเป็นการยกเว้นไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ ซึ่งกลับจะเป็นอุปสรรคต่อสมาชิกป่าชุมชน เพราะถ้าอยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนจะมีบทบัญญัติอนุโลมให้เก็บหาของป่าและใช้ประโยชน์ได้ แต่การยกเว้นไม่เข้าลักษณะเป็นของป่าตามกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน ก็ยังมีลักษณะเป็นของป่าตามกฎหมายอื่นอีก ซึ่งจะทำให้สมาชิกป่าชุมชนไม่อาจเก็บหาของป่าหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวได้

3.2.2 ตัดนิยามคำว่า “ผู้แทนชุมชน” เนื่องจากได้กำหนดใช้เฉพาะในมาตรา 19(ร่างเดิม) เท่านั้น และมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดวิธีการปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการอธิบายความหมายของคำ จึงควรนำไปกำหนดไว้ในส่วนเนื้อหาของกฎหมาย

3.3 แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด โดยกำหนดให้ป่าไม้จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ แทนการกำหนดให้สำนักงานป่าไม้จังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ผู้แทนกรมป่าไม้ที่ชี้แจงว่าจะกำหนดให้ป่าไม้จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการนี้ทุกจังหวัด ซึ่งตามร่างเดิมที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้กำหนดให้อธิบดีกรมป่าไม้เป็นผู้แต่งตั้งข้าราชการกรมป่าไม้เป็นกรรมการและเลขานุการ ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการกำหนดข้าราชการในตำแหน่งที่เหมาะสมกับแต่ละกรณีให้เป็นเลขานุการ เช่น ป่าไม้จังหวัด ป่าไม้เขต หรือหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ฯลฯ (มาตรา 16)

3.4 แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการขอจัดตั้งป่าชุมชน ตามร่างเดิมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดจำนวนผู้แทนชุมชนที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนไม่น้อยกว่าสิบคน โดยให้แสดงประวัติของผู้แทนที่ยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชนทุกคน คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เห็นว่า การกำหนดดังกล่าวมิได้สัมพันธ์กับการดูแลรักษาป่าชุมชนเพราะการดูแลป่าชุมชนจะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนจำนวนมากพอสมควร ประกอบกับควรจะต้องให้แสดงประวัติของสมาชิกทุกคน เพื่อตรวจสอบว่าเคยมีประวัติทำลายทรัพยากรธรรมชาติมาก่อนหรือไม่ ส่วนจำนวนของผู้แทนชุมชนที่ยื่นขอจัดตั้งป่าชุมชนจะมีเพียงคนเดียวหรือจำนวนเท่าใดก็ได้ เพราะเป็นเพียงตัวแทนในการติดต่อกับทางราชการและผู้ขอจัดตั้งนั้นไม่ได้มีบทบาทใด ๆ หลังจากได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนแล้วจะต้องมีการเลือกตั้งคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนใหม่ทั้งหมดภายใน 90 วัน คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) จึงได้แก้ไขกลับไปใช้หลักการเดิมที่เคยผ่านการตรวจพิจารณาในครั้งก่อน โดยกำหนดจำนวนขั้นต่ำของผู้ขอจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องมีไม่น้อยกว่าห้าสิบคนและมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่นั้น ซึ่งอยู่ในสภาพที่สามารถเข้าไปดูแลรักษาป่าได้ โดยจะต้องแสดงประวัติของสมาชิกชุมชนนั้นทุกคนตั้งแต่ต้น (มาตรา 18)

3.5 ดัดบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนสภาพอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในบริเวณที่ได้ประกาศจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว เนื่องจากการกำหนดดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหา หากต่อมามีการยกเลิกป่าชุมชนที่ดินบริเวณนั้นจะกลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่าที่สามารถออกเอกสารสิทธิให้แก่ประชาชนได้ และหลักการของการจัดการป่าชุมชน คือ ให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้เป็นการช่วยเหลือรัฐอีกทางหนึ่ง แต่มิใช่รัฐผลภาระทั้งหมดให้แก่ประชาชนดูแลแทนจากการตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศเพื่อประกอบการพิจารณาก็ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายของประเทศใดให้เพิกถอนเขตนุรักษ์เมื่อมีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว (ร่างเดิมมาตรา 26 วรรคสี่)

3.6 แก้ไขวิธีการจัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกชุมชน โดยให้จัดทำบัญชีรายชื่อและประวัติของผู้จะขอดำเนินการจัดตั้งป่าชุมชนทั้งหมดตั้งแต่การยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน ผู้มีรายชื่อในบัญชีที่ขอจัดตั้งป่าชุมชนเป็นสมาชิกป่าชุมชนโดยทันทีเมื่อได้รับอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชน มิใช่จัดทำบัญชีขึ้นใหม่ภายหลังการได้รับอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชนแล้ว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้จะดำเนินการป่าชุมชนตั้งแต่ต้นว่าสมควรไว้วางใจให้จัดการป่าชุมชนได้หรือไม่ (มาตรา 18 (2) และมาตรา 24)

3.7 ดัดบทบัญญัติเกี่ยวกับกำหนดเวลาให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน เพราะกฎหมายได้กำหนดมาตรการรองรับไว้แล้วหากคณะกรรมการฯ ไม่อาจพิจารณาอนุมัติแผนจัดการป่าชุมชนที่เสนอใหม่ได้ทันจนกระทั่งแผนจัดการป่าชุมชนเดิมหมดอายุ ก็ให้นำแผนจัดการป่าชุมชนเดิมมาใช้จนกว่าจะมีการอนุมัติแผนใหม่ นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเสนอแผนใหม่ก่อนแผนเดิมหมดอายุไม่น้อยกว่า 180 วัน การเร่งรัดให้คณะกรรมการจัดการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ซึ่งจะเหลือเวลาอีก 120 วัน ที่แผนเดิมยังมีผลใช้บังคับอยู่ นอกจากนั้น อาจมีปัญหาในทางกฎหมายได้ว่าหากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 60 วัน แล้ว จะมีผลเป็นอย่างไร (มาตรา 28 วรรคสอง)

3.8 แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำไม้ โดยห้ามทำไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติในเขตอนุรักษ์และในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ในเขตป่าชุมชน ตามหลักการในร่างเดิมที่เคยผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7 และคณะที่ 8) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งป่าชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และแม้ว่าจะมีบทบัญญัติห้ามมิให้ทำไม้ตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติอยู่แล้ว การกำหนดไว้โดยเฉพาะในกฎหมายนี้อีก หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ก็เป็นเหตุในการเพิกถอนป่าชุมชนนั้นได้ (มาตรา 31)

นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้แก้ไขปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ในส่วนอื่น ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคงหลักการไว้ตามที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติ

4. ข้อสังเกตคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7)

สำหรับหลักการในร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. .... ส่วนที่แตกต่างไปจากร่างเดิมที่คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เคยตรวจพิจารณาแล้วใน พ.ศ. 2541 และคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ได้คงหลักการไว้ตามที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติหลักการในครั้งนี้โดยมิได้แก้ไข แต่มีข้อสังเกตเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีดังต่อไปนี้

4.1 การจัดองค์กรผู้ใช้อำนาจตามกฎหมาย หลักการของร่างเดิมได้กำหนดองค์กรผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในลักษณะของคณะกรรมการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

4.1.1 คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้องที่ดิน ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอีก 4 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน ซึ่งมีกระบวนการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายในการจัดตั้งและการจัดการป่าชุมชน กำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (ตามร่างเดิมที่เคยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) มีอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์การแต่งตั้งและเพิกถอนป่าชุมชนด้วย) เหตุผลในการจัดองค์กรคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนขึ้นเพื่อวางนโยบาย ออกระเบียบ และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะรัฐมนตรีโดยตรง เพื่อต้องการประสานความร่วมมือและความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากป่าชุมชนนี้มิได้จัดตั้งได้แต่ในเฉพาะพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรืออุทยานแห่งชาติ ฯลฯ ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น แต่อาจจัดตั้งในที่ดินสงวนหวงห้ามของทางราชการ หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่าก็ได้ (นิยาม “ป่า” และ “ป่าชุมชน” ในมาตรา 3)

4.1.2 คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ได้จัดองค์ประกอบคณะกรรมการย่อยส่วนลงมาจกคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน ซึ่งมีตัวแทนจากท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีอำนาจหน้าที่รับคำขอจัดตั้งป่าชุมชน พิจารณาอนุมัติจัดตั้ง ตรวจสอบ ให้คำแนะนำในการจัดการป่าชุมชน และเสนออธิบดีกรมป่าไม้ให้เพิกถอนป่าชุมชนภายในเขตจังหวัด (ตามร่างเดิมที่เคยผ่าน

การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติจัดตั้ง โดยไม่ต้องส่งเรื่องให้อธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาให้ความเห็นชอบ และมีอำนาจเพิกถอนป่าชุมชน)

นอกจากนั้น ยังมีผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการป่าไม้ คือ

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแล้ว ยังมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสรรหาบุคคลเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การยื่นคำขอและอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชน ฯลฯ (และอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นใหม่ตามร่างพระราชบัญญัติในครั้งนี คือ การพิจารณาอุทธรณ์ต่าง ๆ)

- อธิบดีกรมป่าไม้ มีตำแหน่งเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ (และอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นใหม่ตามร่างพระราชบัญญัติในครั้งนีคือ พิจารณาทบทวนมติคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดกรณีที่มีมติให้จัดตั้งป่าชุมชน และอำนาจในการเพิกถอนป่าชุมชน)

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) เห็นว่าการจัดโครงสร้างผู้ใช้อำนาจในการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแต่เดิมนั้นมีหลักการว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนจึงเป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบายในการจัดตั้งและการจัดการป่าชุมชน กำหนดระเบียบเพื่อวางกรอบในการจัดการป่าชุมชน จัดทำรายงานและเสนอความเห็นเกี่ยวกับสภาพโดยรวมของป่าชุมชนทั่วประเทศ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี สำหรับอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีอยู่แต่เพียงการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องที่มีผลเกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่น (มาตรา 3 “เขตอนุรักษ์” และมาตรา 34) การแต่งตั้งกรรมการ (มาตรา 15 วรรคสอง มาตรา 26 วรรคสอง) การยื่นคำขอและอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชน (มาตรา 18 วรรคห้า) และการเปลี่ยนแปลงสมาชิกชุมชน (มาตรา 24 วรรคสอง) ซึ่งกฎกระทรวงทั้งหมดจะต้องมาจากการเสนอแนะของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน (มาตรา 10 (2)) ส่วนการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติการในการดูแลรักษาป่าชุมชนจะไม่กำหนดในรูปแบบของกฎกระทรวง แต่จะทำเป็นระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแทน เพื่อให้คณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนมีอำนาจในการพิจารณาโดยตรง (มาตรา 11 มาตรา 19 วรรคสอง มาตรา 23 วรรคสอง มาตรา 31 วรรคสอง และวรรคสี่) ทั้งนี้ ได้มีบทบัญญัติรองรับให้ผู้เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน (มาตรา 25 (1) มาตรา 27 (2) มาตรา 40 (3) มาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 48 (3)) โดยผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ (มาตรา 51) และอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง (มาตรา 33) โดยจะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการปฏิบัติการตามกฎหมายนี้โดยลำพังมีอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่จะดำเนินการในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนพิจารณาร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิอื่นในรูปแบบคณะกรรมการ ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวแล้วว่าพื้นที่จัดตั้งป่าชุมชนมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะพื้นที่อันอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น และเหตุผลในการจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องพิจารณาความเหมาะสมทั้งด้านการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สังคมวิทยา และปัจจัยอื่นอีกหลายด้าน จึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจ นอกจากนี้ การกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับการจัดตั้งป่าชุมชน จึงเป็นการซ้อนทับโครงสร้าง

สร้างการจัดองค์กรเต็มที่ให้คณะกรรมการระดับจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน และการกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ก็อาจทำให้การพิจารณาไม่ครบถ้วนรอบด้าน เพราะจะมีเพียงการวิเคราะห์เสนอโดยข้าราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น และกรณีนี้ก็ไม่ใช่ในนโยบายทางการเมืองที่จะต้องให้รัฐมนตรีฯ รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น

การจัดองค์กรในระดับรองจากคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่อนุมัติการจัดตั้ง ดูแล ตรวจสอบการจัดการป่าชุมชนภายในเขตจังหวัด เพื่อเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้โดยตรง หลักการที่กำหนดขึ้นใหม่ว่าการอนุมัติให้จัดตั้งป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดต้องเสนออธิบดีกรมป่าไม้พิจารณาตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง และถ้าอธิบดีกรมป่าไม้ไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด ให้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์วินิจฉัย และให้อธิบดีกรมป่าไม้มีอำนาจเพิกถอนป่าชุมชน เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการแตกต่างไปจากเดิมที่กำหนดให้การจัดตั้งและเพิกถอนป่าชุมชนเป็นอำนาจของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด เพื่อกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ท้องถิ่น ถ้าคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีความเห็นว่าไม่ควรให้จัดตั้งหรือมีมติเพิกถอนป่าชุมชน ผู้เกี่ยวข้องอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชนแห่งชาติได้ หลักการใหม่ที่กำหนดไว้ในร่างนี้ การจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องได้รับอนุมัติจากส่วนกลาง คือ อธิบดีกรมป่าไม้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณา และการเพิกถอนก็ต้องทำโดยอำนาจของอธิบดีกรมป่าไม้ ซึ่งหลักการเดิมกรมป่าไม้จะเป็นเพียงผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการป่าชุมชนเท่านั้น อธิบดีกรมป่าไม้จะไม่ก้าวล่วงไปพิจารณาการอนุมัติจัดตั้งหรือเพิกถอนป่าชุมชนโดยตรง แต่จะทำหน้าที่ในลักษณะคอยติดตามดูแลการทำงานของคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด (มาตรา 45) และเข้าใช้อำนาจแทรกแซงในกรณีจำเป็น (มาตรา 46) ซึ่งถือเป็นข้อยกเว้นของการดำเนินการตามปกติ

การจัดโครงสร้างกลไกการใช้บังคับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนใหม่นี้ นอกจากจะเป็นการรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางแล้ว ยังเป็นการเพิ่มงานประจำที่ไม่ใช่เรื่องในทางนโยบายให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และอธิบดีกรมป่าไม้ และเป็นการเพิ่มขั้นตอนการปฏิบัติงานซึ่งไม่สอดคล้องกับเหตุผลของการเสนอร่างกฎหมายที่มุ่งหมายจะส่งเสริมให้ราษฎรได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาวะแวดล้อม

4.2 การทำไม้เพื่อการค้า ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนที่คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาทั้ง 3 ครั้ง จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำไม้เพื่อการค้าอยู่ด้วยทุกครั้ง และคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยตัดออก 2 ครั้ง ด้วยเหตุผลดังนี้

4.2.1 ใน พ.ศ. 2536 คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 8) ได้ตัดเรื่องการทำไม้เพื่อการค้าออก โดยมีเหตุผลว่า “การทำไม้เพื่อการค้านั้น ประชาชนอาจกระทำได้อยู่แล้วโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้ หรือพระราชบัญญัติสวนป่าฯ จึงมิใช่เรื่องที่จะให้ทำไม้เพื่อการค้าโดยอาศัยพระราชบัญญัตินี้”

4.2.2 ใน พ.ศ. 2541 คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ตัดเรื่องการทำไม้เพื่อการค้าออกอีกครั้งหนึ่ง โดยมีเหตุผลว่า “การทำไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลุกขึ้นเอง

สามารถทำได้เพื่อการใช้สอยในครัวเรือนของสมาชิกป่าชุมชนหรือเพื่อการสาธารณะของชุมชนนั้น สำหรับการ
การทำไม้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น แม้ว่าจะ เป็นต้นไม้ที่สมาชิกป่าชุมชนปลูกขึ้นเอง ควรให้ไปดำเนินการ
ตามกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสวนป่าฯ พระราชบัญญัติป่าสงวน
แห่งชาติฯ เพราะพระราชบัญญัติป่าชุมชนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าไม้ การ
อนุญาตให้ทำไม้จึงควรเป็นไปอย่างจำกัดเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น”

สำหรับการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนในครั้ง นี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา
(กรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 7) ก็ยังคงมีความเห็นเช่นเดิมว่า ไม่ควรกำหนดเกี่ยวกับ “การทำไม้เพื่อการ
ค้า” ไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ เพราะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งป่าชุมชน (มาตรา
5) จึงไม่ควรกำหนดเป็นช่องทางไว้เกี่ยวกับการทำไม้เพื่อการค้า สาระในพระราชบัญญัติป่าชุมชนควร
กำหนดเฉพาะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ในลักษณะจำกัดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนการทำไม้เพื่อ
การค้าถ้าจะอนุญาตให้ทำได้ก็มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้เพื่อการค้าโดยตรงรองรับอยู่แล้ว คือ
พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และพระราชบัญญัติป่า
สงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

4.3 การกำหนดให้มีการอยู่อาศัยในเขตป่าชุมชน หลักการในเรื่องนี้ได้เพิ่มขึ้นใน
ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนที่แก้ไขปรับปรุงภายหลังการทำประชาพิจารณ์ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ
อนุมัติหลักการเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2540 เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกอยู่อาศัยกระจัดกระจายในเขตป่า
อนุรักษ์ โดยให้ผู้อยู่อาศัยในเขตป่ารวมกันขอจัดตั้งป่าชุมชนและจะต้องกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยรวมกันอยู่
ในบริเวณที่กำหนดภายในเขตป่าชุมชน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและป้องกันการบุกรุกป่าต่อไป
ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยสมัครใจของประชาชนเหล่านั้นเอง ทั้งนี้ สิทธิการอยู่อาศัยดังกล่าวเป็นสิทธิ
เฉพาะตัวที่ได้รับเป็นการตอบแทนในการช่วยดูแลรักษาป่าชุมชน โดยไม่สามารถโอนได้และไม่ตกทอด
ทางมรดก

สำหรับร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชนฉบับนี้ได้ตัดเรื่องสิทธิอยู่อาศัยในเขตป่าชุมชนออกไป
โดยผู้แทนกรมป่าไม้ชี้แจงว่าประสงค์จะให้สาระในพระราชบัญญัติป่าชุมชนกำหนดแต่เฉพาะเรื่องการ
อนุรักษ์โดยไม่นำเรื่องการอยู่อาศัยมาปน ส่วนเรื่องที่ดินที่ใช้อยู่อาศัยจะดำเนินการโดยอาศัยอำนาจตาม
กฎหมายอื่น เช่น การจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และการ
อนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) เห็นว่า ข้อเท็จจริงปรากฏว่า
มีราษฎรบุกรุกอาศัยอยู่ในป่าเป็นจำนวนมาก ซึ่งทางราชการยังไม่สามารถใช้บังคับกฎหมายที่กล่าวถึง
ข้างต้นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไปได้ มาตรการที่เคยกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติป่า
ชุมชนที่ให้ประชาชนสมัครใจและตกลงกันในการกำหนดเขตที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและแน่นอนในเขตป่า
ชุมชน จะเป็นอีกมาตรการหนึ่งที่ช่วยในการแก้ปัญหานี้ได้ นอกจากนั้น สิทธิการอยู่อาศัยดังกล่าวก็เป็น
เพียงสิทธิเฉพาะตัวที่ไม่อาจโอนแก่กันได้ จึงไม่เป็นการจูงใจให้มีการบุกรุกป่าเพื่อต้องการสิทธิใน
ที่ดินประเภทอื่นที่ทางราชการจะจัดให้ และมีประเด็นที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ การใช้บังคับ
กฎหมายฉบับนี้จะไม่มีความสมบูรณ์ในตัว จำเป็นที่จะต้องอาศัยมาตรการตามกฎหมายอื่นมาเสริม

กล่าวคือ มาตรา 6 บัญญัติว่า พื้นที่ป่าที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้วให้คงอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ฉบับอื่นต่อไปเว้นแต่พระราชบัญญัติป่าชุมชนจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น การจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สมาชิกป่าชุมชนไม่สามารถอยู่ในพื้นที่นั้นเพื่อดูแลรักษาป่าชุมชนได้เพราะจะเป็นการขัดกับกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่นั้น จะต้องมี การขออนุญาตเข้าไปในเขตป่าตามกฎหมายอื่นก่อน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม 2543